

Odze György

Tanári pályáim

„Ahhoz, hogy a valóságot valahogyan elviselhessük, mindnyájunknak kell magunkban néhány kis bolondságot melengetnünk.” (Marcel Proust)

*„Mihelyt szerencsétlenek vagyunk, egyszerre erkölcsi lényekké válunk.”
(Marcel Proust)*

Szalnokon is ezt gondoltam.

Sokszor meséltem ezt is saját magamnak. Már annyi embernek meséltem, és magamnak is annyiféleképpen, hogy nem is tudom már, hogy pontosan mi történt, és nem is számít. Végül is ebből áll az élet. Dolgok, amiket megcsinálunk, amiket szerettünk volna megcsinálni és amiket megcsinálhattunk volna. Sok mindent kitalálunk, ami nem történt meg, de megtörténhetett volna. Megpróbálok felidézni a régi dolgokat, de már nem vagy biztos abban, hogy pontosan emlékszem. És ez olyan nagy baj? Néha kell egy kis konfabuláció.

Persze, Proust. A műveltség előnyei.

Erre jók a nagy művek, mindig talál bennük valamit az ember, ami érvényes a jelenlegi helyzetére. Melyik a fontosabb? Nem tudja senki. Az élet sokkal több, mint amit látunk belőle. Igen, megálltam a helyem. Mindenki megállja. A helyek arra valók, hogy azokat az emberek megállják. Érdekes hely volt Szalnok? Mit keres egy budapesti értelmiségi, ráadásul zsidó fiú az unalmas, lapos, szürke vidéki városban, amikor minden vidéki fiú Budapestre vágyik? Csodálattal is néztek rám, a világmegváltó értelmiségire, aki otthagyja a budapesti otthonát, és egy vidéki iskolában vállal munkát. És én is némi csodálattal néztem saját magamra. Azután értelmetlenül beleszerettem Artóknéba, a megyei szakszervezeti vezető feleségébe, vagy legalábbis azt hittem, hogy beleszerettem, azokban az értelmetlen éveimben Lukács Juli után mindenképpen bele akartam szeretni valakibe, azt hittem, hogy a szerelem segít átívelni az élet unalmas szakadékein, és azt is hittem, hogy Artókné is belém szeretett, vagy legalábbis úgy tett, mintha belém szeretett volna. Nem volt ez persze igazi szerelem, csak egy örült vágyakozás, tőle legalább tanultam valamit, nem is én hódítottam meg Artóknét, nem is volt arra idő, az asszony hódított meg engem, én csak elfogadtam, pedig nem volt igazán szép, és nem is volt igazán vonzó. *Erzsike*, a tanácsi hivatalnokok csak így ismerték, és szerettek volna a közelébe *férkőzni*, negyvenéves volt, a *valamikor csinos lehetett* és a *vidéki pártfeleség* között, kék vagy bordó kosztümöt viselt, aminek a zakója csak úgy feszült a hatalmas mellein, a szoknya meg a kövér combján. A megyei tanács november hetedikünnepségén ismerkedtünk meg, néha összeakadt a tekintetünk, amit én úgy értelmeztem, hogy lehet közöttünk valami, *bármilyen*, másfelől azért mégiscsak ő volt Artókné, a megyei szakszervezeti vezető felesége, a megyei szakszervezeti vezetőnek lenni nagy hatalom volt, és megyei szak-

szervezeti vezető feleségének lenni, az még sokkal nagyobb hatalom, mert a feleségek sok mindent megengedhetnek maguknak, sőt, talán mindent megengedhetnek maguknak, mert úgy érzik, hogy a férjük mindent megenged nekik. Előadás után beszélgettünk egy keveset, érdekel, hogy maga mit keres itt, azt feleltem, hogy csupán menekülni akartam a pesti családomtól, meg akartam mutatni, hogy mire vagyok képes egy vidéki városban, de Artóknét egyáltalán nem érdekelte, hogy én mit keresek ott, Szolnokon, Artóknét csak a nemiség érdekelte, aminek a szikrája már ott volt az első tekintet-összeakadásban, ha nincs ott a nemiség az első tekintet-összeakadásban, akkor abból a kapcsolatból soha nem lesz semmi. Elmentünk a Ciklámenbe, Szolnok legjobbnak tartott eszpresszójába. A legjobbnak tartott eszpresszó is füstös volt, áporodott, a vécét nem tisztították, kávé ittunk, ami langyos volt és ízetlen, beszélgettünk a tanári pályáról meg arról, hogy hogyan kerültem oda, rágyújtottunk, hallgattunk egy ideig, erről szokták azt írni, hogy *beszédes hallgatás*, nem tetszett nekem Artókné, de tetszett ez a helyzet, hogy még bármi lehet, és hogy ha nem lesz semmi, akkor sem baj, mert annyira nem fontos ez az egész, inkább kíváncsi voltam, meg unatkoztam is, és lehet, hogy Artókné akkor ezt érezte meg, ezt a közömbösséget és a gyanakvó bizonytalanságot, a hanyagolást, ami már ott volt közöttük, ami minden nőt elkekerít, hátradólt és azt mondta, *a férjem a Szovjetunióban van, nyugodtan feljöhetsz este.*

50

Igen, Artókné más volt, az alakja, a szaga, a viselkedése, az öltözködése, más volt, mint a lányok a pesti gimnáziumban, engem is megcsapott az *odeur de femme*, minden csak megézés kérdése. Meg kell érezni a dolgokat. Hogy lehet-e, vagy sem. Ezen múlik minden. Az első találkozáskor lehet a legjobban lefeküdni, mondta az asszony, amikor már az öltözőasztalánál ült, a tükör előtt, a nyakláncát kapcsolta ki, a melltartója némi súlyfelesleget takart, a combjai is vaskosak voltak, de nem szégyellte magát, ez a nyers kitarulkozás tetszett is, meg zavart is, az ágyon feküdtem, és cigarettáztam, ezt láttam a filmekben, nem csak az amerikai, de a szovjet filmekben is, még Alekszej Batalov is cigarettázott, amikor éppenséggel nem tudott mit kezdeni a kezeivel. *Ne bámulj, inkább menj ki, és mosd meg a fütyidet*, szólt rám Artókné, de nem volt ebben semmi bántás vagy megalázás, kimentem a fürdőszobába, igazi vidéki fürdőszoba volt, az ajtó fogasán ott lógtak a törülközők, meg a férje csíkos pizzamája, megmostam a fütyimet, mire visszamentem, már sötét volt a hálószobában, Artókné az ágyban feküdt, beillatosította magát, még az erős hónaljszőrzetét is, akkor azt gondoltam, ilyesmi szagok lehetnek egy bordélyházban, és ilyesmi látványok is, Artókné szenvedélyesen adta át magát az ölelésnek, *imádok kúrni*, elővett a szekrényből egy üveg likórt, meghúztuk. Minden olyan közönséges volt, hogy szinte szégyelltem magam, amiért egyáltalán ott jártam, éjfélkor Artókné már szuszogott, én összeszedtem a ruhámat, és elmentem, rövidesen távoznom kellett volna amúgy is, mert a ház lakói közül sokan hajnalban indultak munkába, eltelt néhány nap, én arra számítottam, hogy talán felhív, mond valamit, hogy milyen fantasztikus volt ez a szerelmi kaland, de nem hívott. Egyszer fogtam magam, és elmentem hozzá, meleg nap volt, és vidéken a meleg napok mindig sokkal melegebbek, mint Budapesten, az utcák porosak, a magyar vidék

mindig poros. A Ciklámen teraszán férfiak söröztek, úgy néztek rám, mintha tudták volna, hogy Artókné szeretője vagyok.

Az iroda előtt várnom kellett egy szűk folyosón, a hivatalok folyosóit valamiért mindig szűkebbekre méretezik, mint amilyenekre szükség lenne, végre kinyílt egy üvegajtó, egy titkárnő kiszólt, hogy most mehetek, beléptem Artókné irodájába, az asszony ott terebélyesedett egy iratokkal zsúfolt asztalnál, hiába, gondoltam, a szocialista kultúra nem könnyű dolog, meg kell szenvedni az ismertetéséért, az asszony úgy nézett rám, hogy abban benne volt, hogy befejeztük. Meg is mondta, miközben golyóstollat forgatott az ujjai között.

– Egy dolognak mindig úgy kell véget érnie, ahogy kezdődött. Tanuld meg. A mi esetünk váratlanul kezdődött, és váratlanul is kell véget érnie.

Ezt tanultam Artóknétól.

Meg azt is, hogy túl könnyen szerzek meg olyan nőket, akik nem is tetszenek nekem, csak a kaland kedvéért. Szórakozás, unalom, genetika, kényszerek, majd egyszer megfejtem.

A tanulság ugyanaz: ez vagyok én.

Abban a ritka esetben, amikor önmagam vagyok.

Kimentem a konyhába, megkerestem a likőröspoharakat.

Bailey's.

Bassza meg, csak előhozza azt az emléket.

Még éreztem az ízét a számban. Igen, mindent megtettem, hogy jó tanár legyek, csak hogy közben történt valami, aminek nem kellett volna megtörténnie, de ezt nem fogom elmesélni Szonjának. A legigazibb emlékeknek mindig titokban kell maradnia, mert senki sem érti meg. Hogy miért tör utat a múltból ez a szó, hogy Bailey's.

Miközben egyik órán a padosrok között sétáltam, éppen Kosztolányit idéztem, de nem az osztálynak, hanem egyik tanítványomnak, Kardos Andreának, neki, egyedül neki, mert ha az ember tanít, akkor mindig egyvalakinek akar tanítani, és ez az *egy* most ő volt, *Ilyen az ember. Egyedüli példány. Nem élt belőle több és most sem él, S mint fán nem nő egyforma két levél*, vékony, rövid hajú, majdnem jelentéktelen lány, Egerben voltunk osztálykiránduláson, amikor először beszélgettünk, érdeklődött az irodalom iránt, sőt, ő maga is próbálkozik írással, mondta, de nekem az volt az érzésem, hogy irántam mutat érdeklődést. Filozófiával is foglalkozom, mondtam szerénytelenül, mert azt szerettem volna, ha élénk érdeklődést mutat irántam, érdeklődést, mert én élénk érdeklődést mutattam iránta, tetszett nekem, ahogyan az órákon figyel, tetszett, ahogy ül a padban, ahogy a haját igazítja, ahogy kérdez és ahogy nevet, és féltékeny voltam azokra a fiúkra, akikkel a szünetben beszélget, akik átölelik a vállát, és akik minden bizonnyal jó eséllyel pályáznak arra, hogy előbb-utóbb szerelmeskedhetnek vele, jól ismertem ezt az érzést, amikor még középiskolás voltam, ugyanilyen olthatatlan vágyat éreztem korábban Dalma, a megközelíthetlensége miatt kívánatos orosz tanárnő iránt. Én azt szerettem volna, ha belém szeret, ha ő is olthatatlan vágyat érez irántam, de semmi ilyesmi nem történt, a férje mindennap autóval várta a gimnázium kapuja előtt, és nemcsak várta, hanem mindig előbb érkezett, kiszállt a kocsiból, és

cigarettázott a járdán, öltönyt viselt, akkoriban divatos, rövid zakót, két sliccel, néha az autójára támaszkodott, mintha mutatni akarná, hogy az övé, az ő tulajdona, ilyen szerettem volna én is lenni, ilyen magabiztos, ilyen öntudatos. Gyorsan választottam magamnak példaképeket, de soha nem vallottam be még magamnak se, hogy ők a példaképeim, azt is tagadtam, hogy utánzom őket, egyszerűen csak úgy akartam viselkedni, mint ők, főleg filmek és regények főszereplői, a kis Oleg, aki az életét adta a hazájáért a Nagy Honvédő Háborúban, Pecsorin, a Korunk Hőse, főleg. De ezek csak szellemi kalandozások voltak, mert igazából és komolyan nem akartam én semmi sem lenni. Mégis, mi akarsz lenni, ezt a kérdést gyakran tette fel nekem Wilhelm, azután anya is, sőt, még nagy ritkán Irénke néni is, én azonban erre nem tudtam válaszolni, azt tartottam helyesnek, amit a *Thibault család*ban olvastam, miszerint az ember ne akarjon túl sokat az élettől, mert a végén csalódik. Amikor Dalma kilépett a kapun, megcsókolta, mintha csak bennünket akarna bosszantani, nekünk akarna bemutatót tartani abból, hogy mennyire szeretik egymást, Dalma gyönyörű volt, fiatal korában vívott, és talán ezért is volt valami különös könnyedség és ruganyosság abban, ahogyan járt, és nincs reménytelenebb, egyszersmind felemelőbb élmény, mint szerelmesnek lenni egy tanárba, vannak foglalkozások és helyzetek, amelyek önmagukban vonzalmat ébresztenek, tanárnőbe a diák, ápolónőbe a beteg, stewardessbe az utas lesz szerelmes. És ugyanígy természetes, ha egy diáklány beleszeret az értékes, okos, bölcs, magabiztos és tapasztalt tanárába. Én ráadásul ügyes, ravasz és szellemes vagyok, ismerem az értékeimet, figyelmesen és álszerényen oktatom őket, ráadásul, látszatra érdek nélkül, ahogyan mosolygok rájuk és biztatom őket, félreérthetetlen utalásokat is teszek arra, hogy ez a távolság egyelőre behozhatatlan, ki is mutatom, hogy tetszeni akarok nekik, azt akarom, hogy belém szeressenek, miközben nekem eszem ágában sincs beléjük szeretni, nős vagyok. Ebben a szóban, hogy *nős*, van valami véglegesség, valami lehangoló, *nős*, ennél csak az *elvált* a rosszabb, mert hiszen az, aki elvált, az is nős volt, de valamilyen oknál fogva még arra is alkalmatlannak bizonyult, hogy tartósan nős legyen, nős vagyok, mondtam, közben azonban Kardos Andreára gondoltam. Sokat, igen, túlságosan is sokat gondoltam rá, vártam azokat a napokat, amikor óránk volt, és azt is vártam, hogy találkozzunk a folyosón, vártam, hogy rám nézzen, és én viszonzhatom a pillantását, micsoda marha vagyok, mondtam magamnak, amikor egyedül maradtam. Néhány szót mindig beszéltünk egymással, pedig kerülni akartam, semmi szükség arra, hogy azt gondolja, hogy belészerettem, ami természetesen igaz.

Egy marha vagyok.

Tudtam egyáltalán, hogy mit csináljak? Vagy azt gondoltam, hogy megint Lukács Juliba vagyok szerelmes? Hogy szeretnék filozófus lenni, ha még magamat sem ismerem? Valójában pontosan értettem, hogy mit akarok, csak éppen nem akartam bevallani, és nem is nagyon vallottam be magamnak, hogy ez a kislány fontos volt nekem. Megváltoztatta az életemet, másképpen indultam tanítani, mint korábban, neki, csak neki tartottam órákat, neki olvastam fel kedvenc Pilinszky-versemet, *végeérhetetlen zokogok veled, ahogy szorításod egyre hevesebb, ahogy ölelésem egyre szorosabb, egyre boldogabb és boldogtala-*

nabb, közben kipirultam, mint valami kisfiú, ráadásul néhány nappal később egy mozi pénztáránál láttam is őt, amint cigarettázik, egy lófarkas vékony fiúval volt, aki a jegyekért állt sorba, elfordítottam a fejem, ki az isten lehetett ez a kis pöcs, ezen gondolkodtam, miközben Panni mellett tolakodtam be a nézőtérre, igyekeztem nem észrevenni Kardos Andreát, és igyekeztem, hogy ő se vegyen észre engem. Igen, tetszett nekem Kardos Andrea, és azt akartam, hogy ő is kedveljen meg engem, legyek fontos az életében, kerestem az alkalmakat a találkozásra, arra kértem, hogy mutassa meg nekem, amiket írt. Akkor neveztek ki igazgatóhelyettesnek, és saját irodám is lett, egyszer csak bejött hozzám, és gratulált, ez igazán nagyszerű, hogy a tanár úr igazgatóhelyettes lett, és egy verset adott oda, és arra kért, hogy olvassam el, és mondjak róla véleményt, ki volt az a fiú, akivel moziban volt, kérdeztem, ő, csak nem féltékeny a tanár úr, nevetett rám, és volt ebben valami magabiztos fölény, de volt benne megkönnyebbülés is, amiért fontos vagyok neki, de, ismertem be, még félig tréfásan, féltékeny vagyok, azért kellett némi bátorság ennek a kimondásához, de abban, ahogyan nézett rám, volt valami egyértelmű elszántság, Nyilván meg akar hódítani, lehet, hogy már fogadásokat is kötöttek az osztályban arról, hogy ez mennyi idő alatt sikerül, együtt indultunk haza, én is meg akartam hódítani. A Városligeten át mentünk a Hősök teréig, irodalomról beszélgettünk, regényekről, főleg én beszéltem és ő hallgatott, ez egyike a rossz szokásaimnak, amit nem szeretek magamban, de nem is tudok változtatni rajta, az emberek azt hiszik, hogy nem figyelek rájuk, pedig számomra az, hogy mesélek valakinek, az a legteljesebb figyelem, az igazi odaadás, *jöjjön fel hozzám, tanár úr, üres a lakás*, akkor még magázódtunk, én dicsértem a versét, ami egyébként gyengécske próbálkozás volt, meg hivatkoztam irodalmi körökre, ahol barátaim befolyásos szerkesztői székekben ülnek, és segíthetnek egy fiatal tehetség kibontakoztatásában. Vajon ezzel nem csaptam be, mielőtt ő csapott volna be engem, vajon szükség volt erre a hazugságra, miközben éppenséggel a saját erényeimmel akartam hódítani, vagy azt gondoltam, hogy kell ez a kis erősítés a siker elérése érdekében, mert akkor már eldöntöttem, hogy meghódítom ezt a lányt? Pontosabban ő már korábban eldöntötte, hogy meghódít engem, és akkor ezzel el is dőlt minden, haladtunk előre azon az úton, amire rálépnem sem lett volna szabad, már ott voltunk a házuk előtt, beléptünk a kapun, ő sem mondott semmit, és én sem mondtam semmit, szinte hangtalanul léptünk be a lakásba, mintha önmagunk előtt is titkolnánk, hogy ott vagyunk, a hűtőszekrényben találtunk egy üveg Bailey's likórt, ez a kedvencem, mondta, nekem is, feleltem azonnal, mi másból álltak a szerelmeim és a kapcsolataim, mint hazugságokból, áltatásokból és önzésből, tudtam is magamról, hogy hazug vagyok, álságos és önző, sőt, tetszett is nekem, hogy ilyen vagyok, Kardos Andrea akkor szembefordult velem, a csók vad volt, értelmetlen és ösztönös, éreztem a likőr édes ízét, és azt is tudtam, hogy ez olyasmi, amire mindig emlékezni fogok és a Bailey'sről mindig ennek a lánynak a szája jut majd eszembe, szerelmes vagyok beléd, te hülye, mondta, kapkodva szeretkeztünk, mi lesz ebből, kérdeztem magamtól, és tőle is, mi lesz ebből, tizenhét éves vagyok, azt csinálom, amit akarok, később, amikor már sötét volt, és hazafelé indultam, a buszmegállóban rágyújtottam, igen, mi lesz ebből, nem ér-

dekes, mi lesz belőle, másnap megint találkoztunk, miért kell szexelni, miért nem lehetett megállni valami kis romantikus kalandnál, egy-két szerelmes levélnél. Igazából te csak kefélni szeretsz velem, mondta Andrea, nem, feleltem, de a tiltakozásom hamis volt, és én magam is éreztem a csalárdságot a hangomban, nem, de közben baromi boldog vagy a családdal, folytatta tovább ő a támadást, vasárnap, miközben én otthon tanulok meg vágyódom utánad, te a gyereket viszed a cukrászdába, vagy moziba mász a feleségeddel, még talán csókolgatod is. Nem érdekel, te is kereshetnél volna magadnak egy szabad, fiatal fiút, feleltem én, talán van is valakid, akivel például a moziban láttalak. De nem veszekedtünk tovább, megpróbáltam elképzelni a jövőmet, az osztályban persze úgy tettem, mintha semmit se történt volna, visszamentem az irodába, és becsuktam magamra az ajtót, nem érdekelt, mi történik a gimnáziumban, *magába szerettem, tanár úr*, ezt mondta, igaznak hangzott, én pedig igaznak akartam hallani, jogosnak tartottam, a bölcsességem, a humorom, a tapasztalatom, a megnyerő hódítási készségem, persze hogy belém szeretett, és különbnek éreztem magam a verejtékező tenyerű, pattanásos, gátlásos kis faszoknál, akiket naponta megalázhatok a tanteremben, ha éppenséggel ahhoz lenne kedvem, de nincs hozzá kedvem, megjátszom a nagyvonalú, kedves tanárembert, aki szívesen beszáll a fiúkhoz a tornaórán kosarazni, szeretek imponálni, de csakis Kardos Andrea miatt. Igen, azt akartam, hogy belém szeressen, ezzel persze őt, Kardos Andreát is becsaptam, igen, jobbnak, okosabbnak, bölcsőbbnek és műveltebbnek akartam látszani, mint amilyen voltam, te vagy az életem, igen, ezt akartam hallani. Akkor meg most miért kételkedek benne, miért akarok vele szakítani, miért gondolom, hogy ez a könnyező szemű kislány bolondot akar csinálni belőlem? Andrea hozzám simult, ne, kérlek, ne hagyd el. Hát akkor most mi legyen, tulajdonképpen csodálkoztam saját kettőségesemen, ragaszkodtam Pannihoz és Zsófihoz, és eszembe sem jutott, hogy elhagynám őket, másrészt ott van bennem ez az értelmetlen, céltalan, de átható vágyakozás, *mi történt velem, csak nem egy ilyen fiatal lánnyal akarom tovább élni az életem*, arra lettem figyelmes, hogy kulcs fordul a zárban, éppen csak öltözködni volt időm, de még azzal sem készültem el teljesen, akkor érkezett haza *Kardos apuka*, uramisten, már hat óra. Az volt a legszenvedélyesebb ölelésünk, kapkodva öltöztünk, de a levegőben még ott járt a szeretkezésünk illata, kezét fogtunk, én vagyok Andrea osztályfőnöke, mondtam, ez a kopaszodó, pocakos, szemüveges férfi pedig rám nézett, valószínűleg azokon a hivatalos aktákon járt még az esze, amelyeket ott hagyott, az íróasztalán, vagy esetleg eltöprengett, hogy mit felejtett el vásárolni abból, amivel a felesége megbízta, még kezében volt az aktatáska és egy hálós bevásárlószatyor, nem kérdezett semmit, mert a helyzet egyértelmű volt, istenem, micsoda könnyelműség, egy költészeti estre készülünk, hebegtem zavaromban, és Andrea is felolvas, nagyon tehetséges, volt egy kis hallgatás, maga nem történelmet tanít, kérdezte gyanakvással, talán még el is mosolyodott, mint aki rájött valamire, hiába, a figyelmeztető jelek, amelyek mellett rendszeresen elmegyünk, kiléptem a lakás ajtaján, végigmentem a függőfolyosón, egy középkorú férfi párnára könyökölve nézelődött az ablakban, szemérmetlen nyíltsággal engem nézett, és mintha tudna rólam valamit, amit még én sem tudok saját magam-

ról. Másnap Andrea megnyugtatót, hogy nem történt semmi, sőt, minden a legnagyobb rendben van, apám nem gyanakszik, mondta, sőt, örül, hogy foglalkozol velem, az ember ilyesmi megnyugtatókat szeret hallani, még akkor is, ha a lelke mélyén pontosan tudja, hogy történt valami, és semmi sincs a legnagyobb rendben, mégis úgy tesz, mintha nem történt volna semmi, és minden a legnagyobb rendben lenne, egyszerűen ilyen a lelkünk, állandóan afelé törekszünk, hogy meghátráljunk, mi lenne, ha feleségül vennél, kérdezte egyszer, én pedig az okos, bölcs és kételkedő férfi, soroltam neki az ellenérveket, a család, a szülei, az iskola, az érettségi, a szerelem azonban pontosan olyan dolog, ami ellen nincsenek ellenérvék, mert nem logikus és nem észszerű, szakítanunk kell, mondtam másnap, ez így egyszerűen nem mehet tovább, Andrea azonban hallani sem akart a szakításról, legalább találkozzunk ritkábban, tudtam, hogy alig tanul, romlanak az osztályzatai, és én sem készültem az óráimra úgy, ahogyan kell és ahogyan szerettem volna, lemondtam a szakkört, helyette Andreával találkoztam. Minden reggel azzal ébredtem, hogy szakítani fogunk, és mire beértem az iskolába, már alig vártam, hogy láthassam, ott-hon is türelmetlen és ideges voltam, éjszaka felébredtem és gondolkodtam, hogy mit tegyek. Csakugyan, miért nem akarok válni? Nem akartam Pannit elveszíteni, azt sem tudtam eldönteni, csakugyan szerelmes vagyok-e Kardos Andreába, vagy csak a titkos randevúk romantikája és a fiatal test élvezete köt hozzá. Lehet, de az is lehet, hogy elrontom az életemet, ha megriadok a kihívásoktól és a nehézségektől.

Panni is figyelmeztetett egyszer, hogy rosszul nézek ki, talán vizsgáltassam ki magam, vagy tanítsak kevesebbet, este belenéztem a tükörbe, és csakugyan sápadt és kétségbeesett voltam, a szemem lángolt, mint aki beteg, a következő héten Andrea lemondta a találkozót azzal, hogy tanulnia kell otthon. Ez persze jogos volt, dolgozatírás következett, de lemondta az osztálykirándulást is, amelyiket pedig együtt terveztünk ki azért, hogy egy éjszakát együtt tölthessünk. Ne értsem félre, mondta Andrea, semmi sem változott, akkor jöjjön el délután, kértem, meg is ígérte, de az utolsó pillanatban meggondolta magát, lázas, mondta, nem is jött iskolába néhány napig, és arra kért, hogy én se látogassam, mert az édesanyja otthon van vele. Én ennek ellenére felmentem hozzá egy csokor virággal, mint afféle igazi, rendes és jól nevelt osztályfőnök, Andrea azonban egyedül volt, az édesanyja sehol. Jó, hazudtam, ismerte be idegesen, rá is gyújtott, kis, rövid szoknyát viselt és piros blúzt, nagyon szép volt, ahogy ott állt velem szemben és cigarettázott, mi a baj, kérdeztem és át akartam ölelni, semmi baj, felelte, és védekezőn emelte fel a kezét, semmi, csak éppen elege van abból, hogy nekem csak a teste kell, honnan veszed ezt, kérdeztem, és már én is ideges voltam, mert éreztem, hogy most komolyan beszél, látom, csak ez, semmi más, egy ostoba kislánynak tartasz, akit egy randevú után le lehetett fektetni, csak egy kis Bailey's kellett hozzá, nem, *végeztünk, tanár úr*, elegendem van, azt hittem, hogy te más leszel, mint a többiek, de most látom, hogy rosszabb vagy, mert megjártszod magad, mert belekeversz érzelmeket, mások legalább egyenesen a szemembe mondják, hogy csak a nyers, kemény szex kell nekik, jó, feleltem, ezentúl csak beszélgetünk a költészetéről, semmi más, de ne veszekedjünk, kértem, nem, mondta ő, vége.

Hát így fejeztük be, hazafelé bementem a Kispostásba, megittam vagy négy felest, elszédültem, de egyáltalán nem láttam rózsásnak a helyzetemet, jólesett volna, mondjuk, hányni vagy ilyesmi, már a tanítás sem érdekelt annyira, lehet, hogy csak szíveket akartam meghódítani. Tanuld meg gyűlölni a gyerekeket, hogy nevelni tudd őket, ez a mondás jutott eszembe, a filozófia, ahogy Panni mondta, inkább azzal kellene foglalkoznom, ha a filozófia nem segít az embernek megoldania a gondjait, akkor vajon mire jó a filozófia. Úgy festett tehát, hogy megint csak magamra számíthatok, nekem kell kimáshoznom abból, amibe saját magamat kevertem bele. A józan esze csak utólag jön meg az embernek. De másrészről, mi van, ha Kardos Andrea csakugyan belém szeretett, elvégre miért is ne? Vajon hogyan kerülök ki ebből az egész dologból sérülések nélkül? Vége lehet a tanári pályámnak, Panninak elmegy a kedve a házasságtól, Zsófi pedig többé szóba sem áll velem. Gyalog mentem haza, este már nem is beszéltem Pannival, egyszerűen lefeküdtem, és mély álomba merültem, csakhogy a lefekvés és a mély álom semmit sem old meg, másnap reggel megint indulnom kellett a gimnáziumba, hogy szembesüljek szerelmi válságommal. A figyelmeztető jelek, persze, megint a figyelmeztető jelek, amelyek mellett rendszeresen elmegyünk, nem voltam sem kemény, sem okos, úgy akartam érezni, hogy minden a legnagyobb rendben van, és az ember ezt szereti hallani, még akkor is, ha a lelke mélyén pontosan tudja, hogy történt valami, és semmi sincs a legnagyobb rendben, mégis úgy tesz, mintha nem történt volna semmi és minden a legnagyobb rendben lenne. Ez a legbanálisabb dolog, ami csak történhetett velem, hogy beleszerettem egy tanítványomba, vagy azt hittem, hogy beleszerettem, de beleszeretni vagy azt hinni, az majdnem ugyanaz.

Néhány nappal később Kardos apuka várt a gimnázium előtt, a járdán.

– Beszélünk kell – mondta.

Hallgattam.

– Kiveszem a lányomat ebből az iskolából – mondta látszólag harag nélkül, de így még sokkal rosszabb volt. – Már régóta tudom, hogy mi folyik, de abban bíztam, hogy megjön az esze. Nem akarok botrányt, de kiveszem.

– Rendben van – feleltem. – És nagyon sajnálom.

Hátat fordított és elment. Andrea legalább figyelmeztethetett volna, hogy mindent elmondott a szüleinek, de lehet, hogy örült annak, hogy megszabadul tőlem, vagy csakugyan ez volt a célja, bebizonyítani, hogy megbolondíthat, és ha ez volt a célja, akkor sikerült is elérnie. Ott álltam a járdán, néztem Kardos apuka után, távolinak látszott már ez a szerelem, és erőt is vett rajtam az önsajnálattal, egy Tarkovszkij-vers jutott eszembe, nem mintha a versek segítenének, *Földi létünk láza idegen már nékem – nincs mindenre válasz szóban és zenében. S mire jók a részeg énekek s a könnyek? Titok nélkül élned tágasabb és könnyebb. S mi marad utánad, kiürült világom – Tán csak a sajnálat, hogy a szívem fájjon.* Később gyakran rám tört az érzés, hogy beszéljek Andreával, ez is jellemző volt rám, ez a később-mindig-rámtör-az-ézés, évekkal később elmentem a házuk elé, néztem a lakásuk ablakait, de soha nem vettem a bátorságot, hogy becsengessek.

Miért is tettem volna?